

Interview met Johan Cronau over de implementatie van de Europese exotenverordening in Nederland

Per 3 augustus 2016 geldt een Europees verbod (**EU-exotenverordening 1143/2014**) op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk gemaakt voor het treffen van maatregelen in de publieke ruimte voor soorten van de Exotenverordening. Het Masterplan voor de uitvoering van beheer van invasieve exoten is geschreven als vertrekpunt om de aanpak van invasieve exoten vorm te geven. In het Masterplan wordt gewezen op de eigen verantwoordelijkheid van waterschappen om maatregelen te treffen ten behoeve van de waterhuishouding, de waterkwaliteit (waaronder inbegrepen de ecologische kwaliteit) en de waterveiligheid. De waterschappen bestrijden nu al waterplanten om de doorstroming te garanderen en de muskus- en beverratten om de veiligheid van dijken en oevers zeker te stellen.

Flora Rosenbrand en José Vos van de landelijke werkgroep plaagsoorten interviewen Johan Cronau in het provinciehuis van Gelderland:

Beste Johan, stel jezelf eens voor.

Ik ben beleidsontwikkelaar bij de provincie Gelderland en ben voorzitter van de Focusgroep eliminatie en beheer. Dat is één van de werkgroepen die door het Rijk is ingesteld in het kader van de implementatie van de EU-verordening. Deze Focusgroep heeft het Masterplan opgesteld voor de uitvoering van beheer van invasieve exoten. Naast de provincies zijn ook LNV, NVWA, UvW, Rijkswaterstaat en de VBNE in de Focusgroep vertegenwoordigd.

Welke grootste uitdaging zie je binnen Nederland ten aanzien van exoten en de exotenverordening? Welke grootste kansen en welke grootste belemmeringen?

Ik zie uitdagingen en kansen op meerdere vlakken. Belangrijk is dat partijen gaan samenwerken en dat met elkaar de juiste prioriteiten gekozen worden. Samenwerking kan op het gebied van het treffen van maatregelen, het communiceren naar de burger en specifieke doelgroepen en bij het ontwikkelen en delen van kennis. Ik zie dat verschillende partijen, waaronder waterschappen, terreinbeheerders en sommige gemeenten al goed bezig zijn. Anderen moeten nog helemaal vanaf nul beginnen. Invasieve exoten zijn voor hen nog een ver van mijn bed show, veelal omdat het onderwerp politiek ook geen aandacht heeft. Het wordt een hele uitdaging om de neuzen dezelfde kant op te krijgen.

Welke organisatiestructuur zie jij idealiter?

Kennis over effectieve maatregelen zou in ieder geval landelijk gedeeld moeten worden. De vraag daarnaar is groot en voorkomen moet worden dat er dubbel werk gedaan gaat worden. Een optie is dat de provincies daarvoor een website op zetten die door Bij12, onze gezamenlijke uitvoeringsorganisatie, in de lucht wordt gehouden. Iets vergelijkbaars hebben we nu al voor onze subsidieregeling van (agrarisch) natuurbeheer, de SNL. In mijn ogen zou de NVWA het wetenschappelijke onderzoek moeten blijven coördineren. Daar ga ik in ieder geval wel voor pleiten.

Plaagsoorten houden zich niet aan grenzen. Niet aan provinciale grenzen en niet aan waterschapsgrenzen. Waterschappen maar ook andere terreinbeheerders zijn gebaat bij exotenbeleid dat tussen provincies is afgestemd. Wordt provinciaal beleid met buurprovincies afgestemd? Of wordt dit landelijk geregeld?

Mijn wens is inderdaad dat het beleid van de verschillende provincies meer wordt afgestemd. De eerste reden om dat te willen is inderdaad omdat planten en dieren zich niet aan grenzen houden en bepaalde soorten, zoals de Rosse Stekelstaart om een meer gecoördineerde aanpak vragen. Maar een tweede reden is dat we zo ook dubbel werk voorkomen. De vraag is of het efficiënt is dat elke provincie voor een onderwerp als communicatie zelf het wiel gaat uitvinden. Ten aanzien van de samenwerking tussen provincies zijn nog geen concrete acties ondernomen. Er wordt nu gesproken over een taakgroep hiervoor.

Johan Cronau, provincie Gelderland

“Het is belangrijk dat partijen gaan samenwerken en dat met elkaar de juiste prioriteiten gekozen worden.”

De Rosse Stekelstaart
Bron: Faunabeheereenheid
Noord-Holland

“Samenwerking is nodig om dubbel werk te voorkomen. Ook houden dieren en planten zich niet aan grenzen.”

*Japanse Duizendknoop
Bron: Dolf Moerkens, Unie van Waterschappen*

*Italiaanse Kamsalamander
Foto: Sergé Bogaerts, stichting RAVON*

Welke eisen worden aan het provinciale beleid gesteld vanuit Nederland of Europa?

Heel weinig. Het Masterplan biedt een leidraad voor het provinciaal beleid en een onderverdeling van soorten in beheercategorieën, daarmee houdt het ongeveer op. De eliminatiedoelstelling voor een aantal soorten is helder, maar hoe de beheerdoelstelling ingevuld moet worden niet. Het kantelpunt tussen eliminatie en beheersing is niet met een schaarje te knippen. Dit is afhankelijk van handelingsperspectief, soorteigenschappen en locatie. Het is aan de provincies hoe ze de beheerdoelstelling willen gaan vaststellen. Dit zou tot verschillen in aanpak kunnen leiden. De provincies staan nu aan de start van het maken van exotenbeleid, dus eventuele verschillen zijn nu nog niet zichtbaar.

Deze nieuwsbrief heeft als thema ‘aquatische en terrestrische planten’. Een aantal plaagsoorten die relevant zijn voor Nederland staan niet op de lijst van de Europese Exotenverordening. Hoe is de Europese soortenlijst tot stand gekomen?

De Europese soortenlijst komt tot stand door beoordeling door wetenschappelijke commissies van de Europese Commissie. Lidstaten stemmen op voorstellen om soorten op de Europese lijst te plaatsen. De Japanse Duizendknoop is niet op Europese lijst gekomen omdat er angst was voor de hoge kosten voor beheer van Japanse Duizendknoop die hier uit zouden kunnen voortkomen.

Komt de Japanse Duizendknoop wel op de lijst van provincie Gelderland?

De Japanse Duizendknoop is een soort waar we niet omheen kunnen. In heel Nederland niet trouwens. Daarnaast hebben we nog wel meer soorten waar we binnen de provincie mee aan de slag willen. Veel soorten zijn ook voor de andere provincies relevant, anderen minder. De Italiaanse Kamsalamander is bijvoorbeeld een soort die specifiek voor provincie Gelderland van belang is.

Johan, jij bent ook trekker van de aanpak van exoten voor de provincie Gelderland. Hoe verloopt dat?

Samen met de verschillende beheerders van de groene ruimte wil ik bepalen hoe we de lokale samenwerking voor ons zien. Hiervoor heb ik een provinciaal platform ingesteld. Samen met de andere beheerders werk ik aan de onderverdeling van soorten: welke we willen en kunnen elimineren en welke soorten beheersen het meest haalbaar is. Hierna gaan we verder met het beschrijven van concrete acties per soort: wat kunnen en willen we nu echt, gaan we bijvoorbeeld inzetten op prioritaire locaties of soorten? Hierbij denk ik aan een actieplan voor bepaalde soorten.

We kunnen nu al inzetten op bewustwording van inwoners en andere terreinbeheerders. Daarvoor hoeven we niet te wachten op definitief beleid. We kunnen bijvoorbeeld met elkaar informatiemateriaal opstellen dat op de gemeentelijke websites geplaatst kan worden om de burger te informeren. Dat is belangrijk omdat uit onwetendheid nog steeds invasieve exoten, waaronder tuinplanten en huisdieren, in de vrije natuur worden gedumpt of losgelaten.

Welke verplichtingen wil de provincie Gelderland aan zijn terreinbeheerders opleggen?

De Nederlandse natuurwetgeving en de Exotenverordening bieden niet de mogelijkheid om verplichtingen aan anderen te stellen. Op dit moment mis ik die mogelijkheid ook niet, laten we eerst maar kijken hoever we samen komen.

Toch nog even over de Japanse Duizendknoop: is er aandacht voor verspreiding door maaien en grondverzet?

Jazeker, er wordt een landelijk protocol voor Japanse Duizendknoop opgesteld, onder andere door Probos waarin ook maaien en grondverzet wordt meegenomen. De financiering hiervoor is bijna rond. Een aantal provincies, waterschappen en gemeentes gaan meebetalen. Niet alle provincies en waterschappen waren te porren om mee te betalen, wat het belang van communicatie en bewustwording ook bij deze organisaties nog eens onderstreept.

Welke grootste verrassing ben je tegen gekomen sinds de invoering van de exotenverordening?

Een grappig voorval deed zich voor toen mijn Zeeuwse collega's op zoek waren naar een nest van de Aziatische Hoornaar naar aanleiding van een melding. Daarvoor werd een bedrijf ingeschakeld met een drone. Dat werkte. Alleen vond de drone de Aziatische Hoornaars niet, maar de Aziatische Hoornaars vonden de drone en vielen die aan.

Een verrassing op een ander vlak was de ontdekking dat bij de plaatsing van soorten op de Unielijst duidelijk ook economische motieven spelen. De Amerikaanse Nerts is tot nu nog niet op de lijst geplaatst omdat sommige lidstaten vrezen dat dat de bonthandel zal beperken. Zo ook wilde, met name Duitsland, de Japanse Duizendknoop niet op de Europese lijst hebben omdat deze zo wild verspreid is en hier hoge bestrijdingskosten uit zouden voortkomen.

Waar lig je wakker van?

Ik lig niet wakker van exoten, wel van klimaatverandering. Dat is een problematiek van een heel andere orde. Exoten zijn een probleem als ze ecosystemen ontwrichten en dat is niet altijd het geval.

En waar word je blij van?

Ik word blij van een pragmatische aanpak, waardoor voor problemen een goed werkende oplossing wordt gevonden. Zo zijn we op het gebied van soortbescherming bezig met pilots voor soortenmanagementplannen. We hebben gemeenten uitgedaagd om een plan op te stellen rondom een bepaald thema, zoals isolatie en verduurzaming van woningen. Een gemeente stelt dan voor haar bebouwde kom een plan op waarin aangegeven wordt welke beschermde soorten door ingrepen getroffen worden, waar de belangrijkste verblijf- en foerageerplaatsen van deze soorten zich bevinden, welke ingrepen er precies gaan plaatsvinden en welke maatregelen getroffen worden om de negatieve effecten op soorten tegen te gaan, sterker nog: om ze in een gunstiger staat van instandhouding te brengen. Op basis van een dergelijk plan kan de provincie dan een langlopende gebiedsontheffing geven.

Op deze manier borg je dat er effectieve maatregelen voor beschermde soorten worden getroffen, voorkom je dat er allemaal losse aanvragen binnen komen met bijbehorende administratieve lasten en hebben initiatiefnemers de zekerheid dat werkzaamheden door kunnen gaan als ze passen binnen het plan van de gemeente. De gemeente Apeldoorn heeft voor haar pilot de samenwerking gezocht met de drie woningbouwverenigingen in haar gemeenten. Zo deel je de kosten en maakt je het een gezamenlijke verantwoording. Ik ben hier echt enthousiast over en hoop dat dit goede voorbeeld navolging gaat vinden. Wij gaan dat soort initiatieven in ieder geval ook financieel ondersteunen met een subsidie.

Tekst en foto's: Flora Rosenbrand, Wetterskip Fryslân, en José Vos, Waterschap de Dommel

*Aziatische Hoornaar
Foto: Sharp Photography*

*Amerikaanse Nerts
Foto: Pdreijnders*